

Udateret.

OPHAVSPERSON/NØGLEPERSON

Sonja Ferlov Mancoba

FAKTA

Dokumenttype:
Manuskript

Generel kommentar:
Udateret manuskript af Sonja Ferlov Mancoba. Publiceret i udstillingskataloget Sonja Ferlov Mancoba. Maske og ansigt. Cecilie Høgsbro Østergaard (red.), Statens Museum for Kunst 2019, p. 226-229.

Arkivplacering:
Ferlov Mancoba arkivet.

DOKUMENTINDHOLD

Det menneskelige drama. Tekst om vor tids kunst og civilisation.

TRANSSKRIFTION

Det menneskelige Drama –

hvorfra vi kommer – hvor vi gaar hen – vort Fælles forhold, Udveksling og Fælles skæbne har siden tidernes morgen og igennem alle de traditionelle Kulturer været Hjertet og Drivfjederen i alt menneskeligt Udtryk.

I vor vestlige Kultur og Civilisation af idag forbliver dette samme Basis for alt menneskeligt Udtryk af livsvigtig Værdi. Intellektuelt har vi gennem Videnskab og Teknik fundet frem til mange Svar paa den menneskelige Skæbne enkeltvis og i Fællesskab baade fysisk og organisatorisk. Ogsaa paa Menneskets Aandelige Tilstand og samfundsmæssige Levevis har Videnskaben faaet stor Indflydelse.

Stor har Videnskabens og Teknikkens Indflydelse været paa det menneskelige Liv enkeltvis og i Gruppe og Fællesudveksling. Det har ledt os til en ydre Kontakt og delvis Bevidshedtagen af alle de traditionelle Kulturer gennem Tiderne og de Kulturer som endnu bestaar i Nutiden uden for vort europæske [overstreget: Kultur og Civilisation]|Samfund| Men det som til syvende og sidst forbliver det væsentligste for Mennesket [overstreget: enkeltvis og i Flok] Opfattelsen af det spirituelle Liv og alle dets Menneskelige Problemer som en Realitet, hvortil Matieren er i Tjeneste har vi ikke fundet nogen større og mere gyldig Løsning paa end enhver traditionel Kultur før os, eller udenfor vort indflydelsesdomaine af i Dag. Maaske maa vi endda erkende, at vi paa trods af vor saakaldte Udvikling |saa| væsentlig baseret paa Teknik og Videnskab |først og fremmest| [overstreget: og] |med| materiel Vinding |for Øje| da har vi maaske snarere degraderet |og bragt til opløsning| dette for os som mennesker enkeltvis og i Samliv og Kommunikation [overstreget: i Flok] væsentligste Problem til Menneskets [overstreget: Overl] og Menneskehedens Overlevelse. I Tro |paa| og Tillid til vort Intellekt har vi opløst for at undersøge og forstaa med det maal atter med større Bevidsthed at kunne sætte sammen alt til en Helhed. Kunstige Grænser har vi skabt i vor hovmodige Tro paa at det kunde lykkes os som mennesker at dominere en øvrige Natur |og Kultur| og befri os af det som vi er Del af.

Intellekt og Følelse delte vi op og dog ved vi at ingen kan forstaa uden Følelse endsige føle uden Intellekt, det har ført os til Tabet af de naturlige Proportioner og af Helheden [overstreget: hvoraf vi Mennesker er del]

|som vi er Led i| og |i Forhold hvortil vi| har vort ansvar at udfylde. I Umættelighed fortsætter og fortsætter vi vor Vej intellektuelt, ladende bag os den Menneskelige Karakter og dens primære |ordiale| Træk som er menneskelig Varme og Fællesskabsfølelse i Kærlighed uden hvilke ingen Vækst mod Lyset er mulig for Mennesket.

Helheden har vi tabt i vor Trang for Frigørelse og Domination [overstreget: af den øvrige Natur hvoraf vi er del]. Med Enthousiasme avancerer vi [overstreget: mod umættelige] |stadig| mod vort endeløse Maal. Og ingen Midler skyer vi, vi udnytter |og| deler op [overstreget: og], selv indenfor vor egen Menneskelighed i Race og Klasse. Vor Menneskelighed mister vi for hver Dag stadig mere i vor søgen for [overstreget: mere menneskeligt] |bedre materielle| Betingelser. Mere og mere ønsker vi stadig at tage uden at vi ænser rigdommen saa livsvigtig for os i det at give.

Det menneskelige Udtryk [overstreget: til nu blot mest] |indtil| var en Støtte i menneskelig Søgen mod større Klarhed og større mellemmenneskelig Kærlighed [overstreget: og] Udveksling og Fællesfølelse det [overstreget: er] |synes| i Dag [overstreget: i det] væsentligst [overstreget: degraderet] |at være blevet til en Salgsvarer |en extra Dekoration| i vort produktive Samfund. Ikke blot vort eget kunstneriske Udtryk sælger vi ogsaa [overstreget: andre] |de gamle| kulturers Udtryk [overstreget: fra andre Tider] el. nutidige fra den ydre Verden vi har taget kontakt med er blevet en kostbar Salgsvarer i vort Samfund. Og dog vil vi Spirituelt aldrig kunne besidde mere |deraf| end det, vi selv har de aandelige betingelser for at modtage. Ting som er udtrykte og skabte ud fra en anden Værdiscala end vor vil kun kunne tilhøre os i det Ydre. Vi kan beriges af dem rent æstetisk men er de skabte af Mennesker hvis Hjerter bankede |og| hvis Liv blev givet for andre Værdier end dem vi i vort Samfund |i almindelighed| erkender da kan de aldrig til fulde blive Del af os.

Stor var den Bestræbelse vi gjorde i vort europæiske Samfund i Kristendommens navn, vor traditionelle Kultur, vort fællesmenneskelige sidste Udtryk som har efterladt os blomstrende Udtryk for vor [overstreget: Oprindelse] |Fortid|. I vore nordlige Egne oplever vi dette gennem mange Aarhundreder |efter Kr.f.| iblandet den djærve Vikingetro Menneske Tillid og Stolthed udtryk af Mennesker som bar i sig Trofastheden til deres Oprindelse. Et Klimax naaede vi i Middelalderens 12-13 Årh og en videre Blomstring fortsattes i en Tid af mutation i Renæssancens Begyndelse, derefter tror jeg vort Udtryk som alment menneskeligt [overstreget: visnede langsomt i fad Degeneration]]|blegnede langsomt paa trods af stadig nye positive

Opblomstringer|. Udtrykkets Æstetik øgedes og Videnskaben føjede til, men den almenmenneskelige Tro, som havde ligget til Grund blegnede stadig, eftersom vor materielle Expansion [overstreget: xxxxx] [fødtes] ud af Europas Materielle middelalderlige misære. Kristendommen benyttet som middel til Udnyttelse af de øvrige Dele af Verden for materiel profit blegnede almenmenneskeligt Tabte sin Værdi som en Fælles[overstreget: menneskelig] faktor for os her. Siden da tror jeg det kunstneriske Udtryk har været drevet stadig [overstreget: mere og mere] |længere| ud i |manglende almenmenneskelige Kontakt i samfundet

Store Bestræbelser har stadig været gjort af de mange paa et Solidt grundlag først i Fortsættelse af Kristendommen og siden i vort Aarhundrede vel mestendels paa Basis af Tro paa og Tillid til en fællesmenneskelig Tendens mod Lys og til Menneskets "Overlevelse i Forsøg paa [overstreget: at]" en Fortsættelse i [overstreget: menneskelig] Fællesskab af vor førkristne Oprindelse og Mennesketro. Saaledes har [overstreget: alle -Ismerne] ogsaa navnlig Kubismen i Begyndelsen af vort Aarhundrede hjulpet os til større Forstaaelse og [overstreget: Respekt] Paaskønnelse [overstreget: for f] af baade den nutidige Verdens øvrige kulturer og [overstreget: for] |af| fortidens traditionelle Kulturer. Allerede Impressionisterne med Opdeling af Farven og Forsøget paa at gribe Øjeblikket i deres store Menneskelighed og Varme og Tro paa en Samfundsudvikling i Menneskelivets Tjeneste i Almindelig allerede de banede Vejen som Grundlag for Expressionismens Kubismens Videreførelse

Disse 2 Bevægelser er nok [overstreget: de] vort Aarhundredes mest positive Indsats for menneskeligt Udtryk.

Den Generation, jeg tilhører, er vokset op |i| og har formet sig Omgivet af og næret af Surrealismens levende Aktivitet og Udtryk af en Ide. [overstreget: uds] |en Livsopfattelse| maaske baade paa godt og ondt.

Den udsprang vel, som en menneskelig Reaktion paa Tilstandene efter 1ste Verdenskrig. Meget godt tror jeg [overstreget: tror] denne Opfattelse bragte. En stor Bestræbelse for menneskelig Befrielse var dens Spontane og livsnære Metoder. I stræben mod større Lys og Sundhed angreb den megen Løgn og Sygdom i et degenereret og destruktivt Samfund, Stor Inspiration og |sund| udveksling mellem Mennesker bragte den og mange Kunstnere.

baade inden for Litteratur, Poesie, Maleri og Skulptur tog deres Udspring derfra. [overstreget: Efterhaanden tror jeg at omend] mange |var de dog| som i deres Vækst individuelt |efterhaanden| trængte dybere ned til

Rødderne af Problemerne og de Onder som de søgte at bekæmpe ved Indsats af Udtryk for mere positive Værdier – [overstreget: maatte] |Og disse| fjernede sig |en for en| fra Gruppen i Strid med dens Manifest. Store [overstreget: og] positive |og livsnære Ideer| indeholdt Surrealismen uden tvivl, Viljen til menneskelivets Befrielse og Genrejsning paa de mange Omraader, den var [overstreget: uden tvivl god] |sikkert stor|, og mange Skridt gjordes i vilje mod Større Menneskelighed; [overstreget: at v] blot viste Erfaringerne at Vejen ikke kunde fortsættes paa Overfladen af det bestaaende Samfund. En Fortsættelse, der ikke blot skulde blive et Alibi, men gennemtrænge og transformere den menneskelige opfattelse direkte i Livet, i Samfundet – dertil krævedes langt større Mod og Grundighed end det hidtil var lykkedes Surrealisterne i Fællesskab at udvise. Saaledes trængtes de fleste hver især ind i den Individualisme som Kunstnerne som helhed i Dag ser sig nødsaget til at konformere sig til som det naturlige i Forhold til vort Samfund [overstreget: af i Dag].

"Den abstrakte Kunst" med sit paaklistrede selvmodsigende navn, det udtryk som netop var ment som det mest konkrete og uden Kompromis. Uendeligt Store Goder og rigdomme har den bragt os i en brændende Tid af grødende Samfunds Mutation, den skabtes af Mennesker fulde af Haab og Tro paa at vor materielle Udvikling med Videnskab og Teknik skulde skænke det almene Menneske nyt Liv saavel Spirituelt som Materielt mere menneskelige med større Kontakt og gensidig Tillid gennem den hele Verden i nye Omgivelser og fællesskab med gensidig Respekt, og at en almindelig Genrejsning i menneskelig Værdighed skulde borttage af den tunge Byrde, som i Dag i vort Samfund paahviler ethvert bevidst Menneske, som mod sin Vilje ved sin blotte Eksistens som Led i Samfundet giver sit Bidrag til det umenneskelige Drama vi alle her er fordømte til at leve.

Ogsaa den abstrakte Kunst splittedes som Udtryk i to. Den ene side blev i stedet for protest til et alibi, brugbar og salgbar i vort Samfund til støtte for Vedligeholdelsen af Status quo.

Den anden Side af det abstrakte Udtryk med sine Store Værdier, som trængte direkte ud i det almenmenneskelige Liv, den er nu snart klassisk, den vil altid forblive som Spor og Vidnesbyrd om forgangne Hændelser, der betød et Skridt paa vor Vej i Samfundet. Navnet blev misvisende for intet er abstrakt for os mennesker. Alt er Udtryk |for| og Genskin af Menneskeliv som er levet, og menneskeliv som skal leves fremover i Kamp mod Lyset og større [overstreget: mellemmenneskelig] Varme og Kærlighed, som vil Skænke os nye Muligheder. Ogsaa en Syntese opstod af den abstrakte Splittelse, iblandet Fortidens og andre Verdensdeles

Kulturudtryk og Opfattelse. Formelt synes den mindre rigoureux, den indeholder [ydre] Genkendelsesmomenter direkte udsprunget [overstreget: af] fra Naturens Kilde og samtidig søger den at give Billedet, Genskinnet af den Realitet vi alle bærer i os af Kræfter, [overstreget: i os] som evigt vil forblive usynlige, og som vi aldrig vil evne at udgrunde til Bunds. Og dog, disse Kræfter er Grundlag og Del i hver Menneskelig Skaben.

Derfor skal Mennesket, Menneskeslægten overleve, da maa vi kæmpe for disse Kræfter med vort Liv og hæge derom.

Det menneskelige Drama —
hvorfra vi kommer — hvor vi gaar hen
— vort Fællesforhold Udveksling og Fælles-
skæbne har siden Tidernes Morgen
og igennem alle de traditionelle Kulture,
Været Hjertet og Drivkederen i alt
menneskeligt Udtryk.

I vor vestlige Kultur og Civilisation
af idag forbliver dette samme Basis
for alt menneskeligt Udtryk af
livsværdig Værdi. Intellektuelt har
vi gennem Videnskab og Teknik fundet
frem til mange Svar paa den menne-
skelige Skæbne enkeltvis og i Fælleskab
baade fysisk og organisatorisk. Ogsaa
paa Menneskets Aandelige Tilstand og
samfundsmæssige Lævevis har Videns-
skaben faaet stor Indflydelse.

Stor har Videnskabens og Teknikkens
Indflydelse været paa det menneske-
lige Liv enkeltvis og i Gruppe og
Fællesudveksling. Det har ledt os
til en ydre Kontakt og delvis Berøsdhed-
tagen af alle de traditionelle Kulture
gennem Tiderne og de Kulture som
endnu bestaar i Nutiden uden for
vort europæiske ^{Samfund} Kultur og Civilisation.
Men det som til syvende og sidst forbliver

det væsentligste for Mennesket ~~Indkeltvis~~
og i Flok. Opfattelsen af det spirituelle
Liv og alle dets Menneskelige Problemer
som en Realitet, hvortil Materien
er i Tjeneste har vi ikke fundet
nogen større og mere gyldig Løsning
paa end enhver traditionel Kultur
for os, eller udenfor vort indflydelses-
domaine af i Dag. Maaske maa
vi endda erkende, at vi paa trods
af vor saakaldte Udvikling ^{paa} væsentlig
baseret paa Teknik og Videnskab ^{først og fremmest}
og materiel ^{med mere} Vinding ^{for sig} da har vi ^{og bringer til} ^{omkring}
maaske snarere degraderet dette
for os som mennesker enkeltvis og
i Samliv og Kommunikation i Flok
væsentligste Problem til Menneskets
Overlevelse og Menneskehedens Overlevelse.
Tro ^{paa} og Tillid til vort Intellekt har vi
opløst for at undersøge og forstå med
det maal atter med større Beredthed
at kunne sætte sammen alt til en
Helhed. Kunstige Grænser har vi
skabt i var hovmodige Tro paa at
det kunde lykkes os som mennesker
at dominere den øvrige Natur ^(og Kultur) og bepri-
vs at det som vi er Del af.

Intellekt og følelse delle vi op og dog
ved vi at ingen kan forstå uden
Følelse endsize føle uden Intellekt,
del har ført os til Tabet af de naturlige
Proportioner og af Helheden ^{som vi er ledte}
~~vi mennesket er del~~ og ^{i forhold} har ^{svaret} vort
ansvar at udfylde. I Umættelighed
fortsætter og fortsætter vi vor Vej
intellektuelt ladende bag os den
Menneskelige Karakter og dens ^{ordiale} primære
Træk som er menneskelig Varme og Fælles-
skabsfølelse i Kærlighed uden hvilke ingen
Vækst mod Lyset er mulig for Mennesket.
Helheden har vi tabt i vor Trang
for Frigørelse og Domination af ^{den}
øvrige Natur ^{hvoraf vi er del}.
Med Enthousiasme, avancerer vi
Arro ^{stadig} ~~umættelig~~ mod vort endeløse
Maal. Og ingen Midler skyer vi
vi steler op og udmyster, selv indenfor
vor egen Menneskelighed i Race og Klasse
Vor Menneskelighed mister vi ^{for hver}
Dag stadig mere i vor søgen for ^{mere bedre}
^{materielle} ~~støttede~~ Betingelser. Mere og mere
ønsker vi stadig at tage uden at vi
ønsker rigdommen saa livsmægtig for
os i det at give.

Det menneskelige Udtryk som ^{indtil} ~~til~~ ^{nu}
~~blot~~ ^{er} var en Støtte i menneskelig Sagen
mod større Klarhed og større mellem-
menneskelig Kærlighed og Udveksling
og Fællesfølelse. ^{nu} ~~det~~ ^{er} i dag ^{er} ~~det~~
væsentligst ^{at være blevet} ~~degraderet~~ ^{en ekstra Dekoration} til en Salgsvarer
i vort produktive Samfund. Ikke
blot vort eget kunstneriske Udtryk
selger vi ogsaa ^{de gamle} ~~andre~~ kulturers Udtryk
fra andre Tider el. nutidige fra den
ydre Verden vi har taget kontakt
med er blevet en kostbar Salgsvarer
i vort Samfund. Og dog vil vi
spirituelt aldrig kunne besidde
mere ^{deraf} ~~end~~ det vi selv har de aandelige
betingelser for at modtage. Ting ^{de}
som er udtrykte og skabte ud fra
en anden Værdiscala end vor
vil kun kunne tilhøre os i det ydre.
Vi kan berises af den rent æstetisk
men er de skabte af Mennesker hvis
Hjerner banker. Hvis Liv blev givet
for andre Værdier end dem vi i
vort Samfund ^{i Almindelighed} erkender da kan

de aldrig til fulde blive del af os.
Stor var den ~~Bestræbelse~~ ^{Bestræbelse} vi gjorde
i vort europæiske Samfund i Kristen-
dommens Navn vor traditionelle Kultur
vort fællesmenneskelige sidste Udtryk
som har efterladt os blomstrende
Udtryk for vor ~~Opfindelse~~ ^{Fornidelse}. I
vore Nordlige Egne oplever vi dette
gennem mange Aarhundreder ^{efter sig} iblandt
den dybe Vikingetroes Menneske-
tillid og Stolthed udtrykt af Mennesker
som bar i sig Trofastheden til deres
Opfindelse. Et Klimax naede vi
i Middelalderens 12-13 Årh og en
videre Blomstring fortsattes i en
Tid af Mutation i Renæssancens Begyn-
delse derefter Tør jeg vort Udtryk som
alment menneskeligt ^{elaguet og kamp som}
som ^{rea. Trods af stadig nye positive Opblomst.} ~~et menneskeligt~~
Estetik ^{og} ~~og~~ Viden skaben ^{føjede}
til, men den almenmenneskelige
Tro som havde ligget til Grund ^{blev} ~~blev~~
stadig ^{der} som vor ~~en~~ materielle Expansion
^{gennemførelse} ~~for~~ ^{for} ~~af~~ Europas Materielle Mid-
delalderlige Visere. Kristendommen
benyttet som middel til Udnyttelse
af de øvrige Delle af Verden for Materiel

stør god, og mange Skridt gjordes i vilje mod
Større Menneskelighed, at blot viste Erfaringer
ne at Vegen ikke kunde fortsættes paa
overfladen af det bestaaende Samfund. En
Fortsættelse, der ikke blot skulde blive et
alibi, men gennemtrænge, og transformere
den menneskelige opfattelse direkte i Livet,
i Samfundet - derhvil krævedes langt større
Mod og Grundighed end det hidtil var
lykkedes Surrealisterne i Fællesskab at
ubvise. Saaledes trængtes de fleste,
hver især ind i den Individualisme
som Kunstnerne som helhed i Dag
ser sig nødsaget til at konformere sig til
som det naturlige i Forhold til det
Samfund af i Dag

Den abstrakte Kunst med sit paaklædte
selvmodsigende Navn, det udtryk som
netop var ment som det mest konkrete
og uden Kompromis. Uendeligt store Goder
og rigdomme har den bragt os i en
brændende Tid af grøden de Samfunds
mutation, den skabtes af Mennesker fulde
af Haab og Tro paa at vor materielle Udbytte
med Videnskab og Teknik skulde Stænke
det almene Menneske nyt Liv saavel i
Spirituel som Materiel, mere menneskelig
med større kontakt og gensidig Tilled gennem

den hele Verden i nye Omgivelser
og fællesskab med gensidig Respekt, og
at en almindelig genretning i menne-
skelig Værdighed skulde borttage af
den tunge Byrde, som i Dag i vort
Samfund paakriver ethvert bevidst
Menneske, som mod sin Vilje ved sin
blotte Eksistens som led i Samfundet giver
sit Bidrag til det umenneskelige Drama
vi alle her er fordømte til at leve.
Ogsaa den abstrakte Kunst splittedes som
Udtryk i to. Den ene side blev i
Stedet for protest til et alibi, brugbar
og salgbar i vort Samfund til støtte
for Vedligeholdelsen af Status quo.
Den anden Side af det abstrakte Udtryk
med sine store Værdier, som trængte direkte
ud i det almenmenneskelige Liv
den er nu snart klassisk, den vil
altid forblive som Spor og Vidnesbyrd om
forangaaende Handlinger, der betød et Skudt
paa vor Vej i Samfundet. Navnet blev
misvisende, for vort er abstrakt for
os mennesker. Alt er Udtryk^{to} og Genskin
af Menneskeliv som er levet, og menneskeliv,
som skal leves fremover i Kamp mod Lyset
og større Menneskeliv Varme og
Kærlighed, som vil skænke os nye Mulig-

heder. Ogsaa en Syntese opstod af den
abstrakte Splittelse, iblandet Fortidens
og andre Verdensdeles Kulturudtryk og
Opfattelse. Førelt synes den mindre
rigorous den indeholder ^{gæds} Genkendelsesmomenter
direkte udsprunget af Naturens Kilde
og samtidig søger den at give Billedet
genskinnet af den Realitet vi alle bærer
i os af kræfter, ~~der~~ som evigt vil
forblive usynlige, og som vi aldrig vil
løse at udgrunde til Bunds. Og dog,
disse kræfter er grundlag og Idel
i hver menneskelig Skabelse.
Derfor skal Mennesket, Menneskeslægten
overleve, da maa vi kæmpe
for disse kræfter med vort Liv
og hæge derom.

Det Menneskelige Drama

— Text on Culture and Civilization Today.

S. F. M.